

HAYVAN DAVRANIMLARI VE REFAHI

4. HAFTA

Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL

6.KOYUNLARDA DAVRANIM

6.1. Koyunların Otlama Davranımları

Koyunların üst dudakları yarıktır. Bu nedenle otları dipten koparabilirler. Otlar alt çenedeki kesici dişler ile damak arasına sıkıştırılır, başın ileri ve yukarı hareketi ile koparılır.

İrk ve meranın durumuna göre günlük otlama mesafesi 3 ila 10 km arasında değişir.

Koyunların Otlama Davranımları Devam

Koyun ırkları sürü içgüdüğü bakımından farklıdır. Bununla birlikte hangi ırktan olursa olsun, koyun sürüsü merada alt gruplara ayrılarak otlar. Alt grupları oluşturanlar arasında sosyal ilişkiler daha fazladır.

Koyunlar meranın belli bir yerini konaklama alanı olarak belirler ve burada dinlenirler.

En uzun otlama periyotları; sabahın erken saatleri ve öğleden sonra ile gün batımı arasındaki saatlerdir.

6.2. Geviş getirme (ruminasyon)

Koyunlar 8 periyotda ve toplam 8 saat süre ile geviş getirirler. Bir priyodun süresi 2 dakika ile 2 saat arasında değişebilir.

6.3. Su İçme

Koyunlar merada belli yerlerden su içme eğilimindedir. Kuraklık dönemlerinde bile buralara giderler.

Su tüketimi; ırk, mera koşulları, gebelik, laktasyon ve hava sıcaklığına bağlı olarak değişir.

6.4.Koyunlarda Cinsel Davranımlar

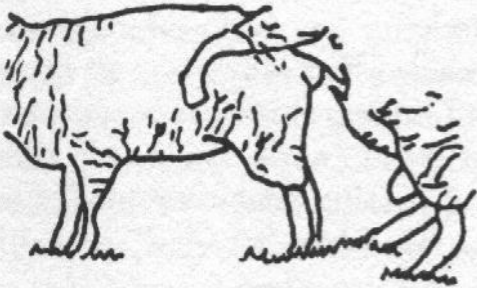
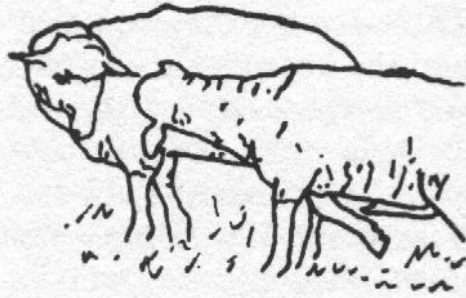
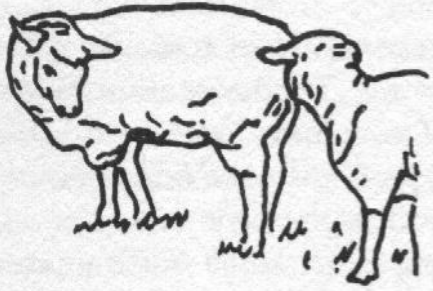
Koyun ırklarının çoğunluğu belli mevsimde kızgınlık gösterir. Kuzey yarıkúrede çiftleşme mevsimi sonbahardır. Koçlar ise tüm yıl boyunca cinsel aktivite gösterir.

Koç; kızgın koyunu koku aracılığıyla belirler. Sürekli olarak bu dişiyi izler, vulvasını koklar ve yalar, homurdanmaya benzer sesler çıkarır, ön ayağı ile koyunun karnına temas eder. Bu sırada koyun kaçmazsa, koç çıkış yapar ve çiftleşme gerçekleşir.

6.4.Koyunlarda Cinsel Davranımlar

Devam

- Kızgınlık genellikle sabahın çok erken saatleri ile öğleye yakın saatler arasında görülür ve 20-30 saat sürer. Kızgınlık tespitinden 12 saat sonra çiftleştirilen koyunların gebe kalma olasılığı yüksek olur.

Şekil 4. Koyunlarda cinsel davranımlar

Hafez, E. S. E. 1975 den alınmıştır

6.4.1. Koyunlarda Cinsel Davranımların Üreme Etkenliğine Etkileri

Üstün koçlar ast koçların çiftleşmelerini engelleme ve mümkün olan en çok sayıda koyun ile çiftleşme eğilimindedir. Koçlar farklı yaşta ise genç koçların çiftleşme olasılığı çok azdır. Bu nedenle aynı yaştaki koçların kullanılması veya çiftleştirmelerin geniş bir alanda yapılması önerilir.

Koyunlarda Cinsel Davranımların Üreme Etkenliğine Etkileri

Devam

- Çiftleřtirmede koç başına 20-30 koyun hesaplanır. 50-60 koyundan oluşan gruba 2 koç katılırsa üstün olan astın çiftleşmesini engellemeye çalışırken kendisi de çiftleşemez. Bu nedenle 3 koç katılması önerilir.

6.5. Analık ve Doğum Davranımları

Doğum öncesinde koyun huzursuzlanır, sık sık yer ve pozisyon değiştirir, bazıları sakin ve izole bir yer arar.

Doğum başlangıcında abdominal kasılmalar başlar ve giderek sıklığı ve şiddeti artar.

Koyun yatar, sık sık başını karnına uzatır, yüksek sesle meler.

Doğum genellikle yardımsız gerçekleşir.

Doğumdan hemen sonra kuzu, anası tarafından yalanarak kurutulur.

Ana, kuzusunu başlangıçta sadece kokusundan tanır. Koklama yerini zamanla görme ve işitme duyularına bırakır.

● Problem Kuzular

- Anası ölen
- Anası sütsüz veya sütü yetersiz
- Çoğuz doğan ve anası tarafından kaybedilen
- Çoğuz doğum nedeniyle yeterince beslenemeyen
- Anasın tarafından kabul edilmeyen
- Başka koyun tarafından çalınıp daha sonra terkedilen
- Zayıf doğan, bu nedenle hareketsiz olduğu için anasından ilgi görmeyen kuzular “problem kuzu” olarak adlandırılır.

⦿ Problem kuzulara ne yapılmalı?

- Sütü fazla olan koyunlar bakıcı tarafından tutularak problem kuzunun emmesi sağlanır İşgücü gereksinmesi fazladır.
- Kuzusu ölmüş olan koyuna adapte edilir.
- Kuzusunu reddeden anaların kuzuyu kabul etmesi sağlanır.
- Kuzu çalma önlenmelidir
- Anasından ilgi görmeyen zayıf ve hareketsiz kuzular kurutulup, elden süt içirilmeli ve en kısa zamanda (en çok 8 saat) anasına verilmeli.

6.6. Koyunlarda Sosyal Davranımlar

- Koyunlar, bireyleri arasında sıkı ilişkiler olan sosyal gruplar halinde yaşarlar.
- Ana-yavru ilişkileri, sosyal ilişkiler ve davranımlar arasında önemli yer tutar.
- Doğumdan sonra ananın yavruyu yalaması, kuzunun yaşaması bakımından önemlidir. Ana ile kuzusunun bir arada bulunması, ikisi arasında “bağlılık” oluşmasını sağlar.
- Bağlılığın beslenme ile ilişkisi yoktur. Anasından ayrılıp başka bir canlı ile birlikte tutulan kuzu, bu kez ona bağlanır. Cansız bir varlığa da bağlanma oluşabilir.

Koyunlarda Sosyal Davranımlar

Devam

- Sürü halinde yaşayan koyunlar, sosyal ilişkileri fazla olan alt gruplar halinde yaşarlar. Aynı alt gruplardaki hayvanlar tüm eylemlerde birlikte bulunurlar.
- Sürüdeki yaşlı koyunlar lider konumundadır.
Sosyal ilişkilerde görme ve işitme önem taşır. Sürü içerisinde iletişim bu yolla sağlanır.